(Πράξεις εγκριθείσες δυνάμει του τίτλου V της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση)

ΚΟΙΝΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
της 19ης Νοεμβρίου 2001
σχετικά με τη Ρουάντα

(2001/799/ΚΕΠΠΑ)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, και ιδίως το άρθρο 15,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Με την κοινή θέση 2000/558/ΚΕΠΠΑ [1], το Συμβούλιο καθόρισε τους στόχους και τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έναντι της Ρουάντα.

(2) Με την κοινή δράση 96/250/ΚΕΠΠΑ [2], το Συμβούλιο διόρισε έναν ειδικό απεσταλμένο στην περιοχή των Μεγάλων Λιμνών της Αφρικής.

(3) Το άρθρο 8 της συμφωνίας εταιρικής σχέσης μεταξύ των μελών της ομάδας των κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού, αφενός, και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών αυτής, αφετέρου [3], που υπογράφηκε στην Κοτονού στις 23 Ιουνίου 2000, προβλέπει την καθιέρωση πολιτικού διαλόγου μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όλων των κρατών που έχουν υπογράψει τη συμφωνία, για την υλοποίηση των στόχων της συμφωνίας, ιδίως όσον αφορά την ειρήνη, την ασφάλεια και την προώθηση ενός σταθερού και δημοκρατικού πολιτικού περιβάλλοντος.

(4) Λαμβάνοντας υπόψη τις εξελίξεις στη Ρουάντα από το Σεπτέμβριο του 2000 και μετά, η κοινή θέση 2000/558/ΚΕΠΠΑ θα πρέπει να αναθεωρηθεί,

ΥΙΟΘΕΤΗΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΟΙΝΗ ΘΕΣΗ:

Άρθρο 1

Οι στόχοι και οι προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά τις σχέσεις της με τη Ρουάντα είναι η ενθάρρυνση, προώθηση και υποστήριξη της διαδικασίας για:

— αποκατάσταση, μετά τη γενοκτονία, και προώθηση της εθνικής συμφιλίωσης,

— ανασυγκρότηση και ανάπτυξη,

— προάσπιση και προαγωγή των ανθρώπινων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών,

— μετάβαση στη δημοκρατία.

Δεδομένου ότι η περιφερειακή αστάθεια μπορεί και αυτή να υπονομεύσει την επίτευξη των στόχων αυτών, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα ενθαρρύνει την κυβέρνηση της Ρουάντα να συμβάλει, ιδίως με την εξωτερική της πολιτική, στην επίτευξη της περιφερειακής σταθερότητας, όπως πράττει έναντι όλων των άλλων μερών που ενέχονται σε συγκρούσεις στην περιοχή.

Άρθρο 2

Η Ευρωπαϊκή Ένωση επιβεβαιώνει ότι η επίτευξη προόδου στους τομείς που αναφέρονται στο άρθρο 1 αποτελεί κυρίως ευθύνη της κυβέρνησης της Ρουάντα. Για να στηρίξει και να ενθαρρύνει τις προσπάθειές της, η Ευρωπαϊκή Ένωση διεξάγει εποικοδομητικό και κριτικό πολιτικό διάλογο με την κυβέρνηση της Ρουάντα, ιδίως μέσω των υπηρεσιών του ειδικού της απεσταλμένου στην περιοχή των Μεγάλων Λιμνών Αφρικής, με βάση τις ακόλουθες διατάξεις.

Άρθρο 3

Όσον αφορά την περιφερειακή εξωτερική πολιτική και την πολιτική της ασφάλειας της κυβέρνησης της Ρουάντα, η Ευρωπαϊκή Ένωση:

α) ζητά διακαώς από την κυβέρνηση της Ρουάντα να τηρήσει τις δεσμεύσεις της που έχει αναλάβει, ιδίως στη Λουσάκα (Ιούλιος 1999), την Καμπάλα (Απρίλιος 2000) και το Χαράρε (Δεκέμβριος 2000) υπέρ ειρηνικής, ταχείας επίλυσης, μετά από διαπραγματεύσεις, της κρίσης στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (ΛΔΚ) και να συμμορφωθεί προς τις σχετικές αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας σχετικά με την απόσυρση των ξένων δυνάμεων από τη ΛΔΚ, και ιδίως τις αποφάσεις 1304 (2000), 1341 (2001) και 1355 (2001)·

β) δίνει ιδιαίτερη σημασία στην τήρηση εκ μέρους των στρατιωτικών δυνάμεων της Ρουάντα που έχουν αναπτυχθεί στη ΛΔΚ, όπως και από τους άλλους αντιμαχόμενους, των υποχρεώσεών τους δυνάμει του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων·

γ) ζητά από την κυβέρνηση της Ρουάντα να προωθήσει το διάλογο και τη συστηματική αναζήτηση μιας ειρηνικής λύσης με τις αρμόδιες αρχές των όμορων κρατών που εμπλέκονται στην κρίση του Κονγκό και του Μπουρούντι·

δ) ζητά από τις αρχές της Ρουάντα, όπως κάνει και με όλα τα μέρη που ενέχονται στη σύγκρουση, να λάβουν δεόντως υπόψη τις συστάσεις και τα μέτρα που θα μπορούσε να λάβει ο ΟΗΕ σχετικά με την αθέμιτη εκμετάλλευση του φυσικού πλούτου της ΛΔΚ.

[1] ΕΕ L 236 της 20.9.2000, σ. 1.
[2] ΕΕ L 87 της 4.4.1996, σ. 1· κοινή δράση όπως παρατάθηκε τελευταία από την κοινή δράση 2000/347/ΚΕΠΠΑ (ΕΕ L 122 της 24.5.2000, σ. 6).
[3] ΕΕ L 317 της 15.12.2000, σ. 3.

Άρθρο 4

Όσον αφορά την κατάσταση στο εσωτερικό της Ρουάντα, η δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης βασίζεται στις ακόλουθες αρχές:

α) όσον αφορά τη συμφιλίωση και τη συννομή της εξουσίας, η Ευρωπαϊκή Ένωση ενθαρρύνει και υποστηρίζει τη συμφιλίωση μεταξύ όλων των πολιτών της Ρουάντα, εντός και εκτός της Ρουάντα, μέσω του διαλόγου μεταξύ όλων των ομάδων οι οποίες απορρίπτουν την προσφυγή στη βία και τη γενοκτονία. Υπενθυμίζει ότι ο διάλογος αυτός πρέπει να επικεντρώνεται σε καλύτερη συννομή της εξουσίας, στον εκδημοκρατισμό της χώρας, στην εθνική ανασυγκρότηση και την προστασία των μειονοτήτων. Τονίζοντας την ευθύνη που έχει η κυβέρνηση στο θέμα αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση υπογραμμίζει τη σημασία που αποδίδει στην ανεξαρτησία δράσης της Επιτροπής για την Εθνική Συμφιλίωση και Ενότητα καθώς και στον αντιπροσωπευτικό της χαρακτήρα. Στα πλαίσια αυτά, η Ευρωπαϊκή Ένωση κρίνει ότι πρέπει να διαθέτει η Επιτροπή ένα σαφώς καθορισμένο πρόγραμμα δράσης το οποίο θα μπορούσε ενδεχομένως να υποστηρίξει·

β) όσον αφορά τον εκδημοκρατισμό, η Ευρωπαϊκή Ένωση:

— υπογραμμίζει τη σημασία της τήρησης των πολιτικών ισορροπιών που προβλέπονται από το Σύνταγμα της Ρουάντα. Ενθαρρύνει έντονα την κυβέρνηση της Ρουάντα και τη συνταγματική και νομική επιτροπή να εκπονήσουν ένα νέο σύνταγμα, με στόχο τη δημιουργία ενός ανανεωμένου θεσμικού πλαισίου για τη χώρα, να εγγυηθούν την αποτελεσματική προστασία των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων των πολιτών της Ρουάντα, τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και τη διασφάλιση των θεμελιωδών ελευθεριών και δικαιωμάτων,

— σημειώνει με ικανοποίηση τη σύσταση εθνικής εκλογικής επιτροπής, η οποία διοργάνωσε το Μάρτιο του 2001 δημοτικές εκλογές,

— τονίζει ότι αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην ανεξαρτησία που πρέπει να έχει η επιτροπή αυτή για την αξιοπιστία των εκλογικών διαδικασιών και καλεί τις αρχές να διασφαλίσουν στην πράξη την ανεξαρτησία της εκλογικής επιτροπής,

— δεσμεύει την κυβέρνηση της Ρουάντα να θεσπίσει εκλογικό μηχανισμό που θα επιτρέπει τη διενέργεια ελεύθερων και τακτικών εκλογών, διασφαλίζοντας τα δικαιώματα όλων των πολιτών της Ρουάντα και όλων των τομέων της κοινωνίας (συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών κομμάτων) να εκφράσουν την άποψή τους, την ελευθερία της έκφρασης και τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στη δημόσια συζήτηση, καθώς και τη διαφάνεια του συνόλου της εκλογικής διαδικασίας και της εκλογικής νομοθεσίας,

— παρακινεί την κυβέρνηση της Ρουάντα να προσδιορίσει χρονοδιάγραμμα για τον εκδημοκρατισμό και να προπαρασκευάσει ενεργά τη διενέργεια των διαφόρων εκλογικών διαδικασιών οι οποίες πρέπει να διενεργηθούν πριν από το τέλος της μεταβατικής περιόδου το 2003,

— ενθαρρύνει την κυβέρνηση της Ρουάντα να εξακολουθήσει να ενισχύει τις αρμοδιότητες, τις εξουσίες και τα μέσα των εκλεγμένων τοπικών αρχών, για να διασφαλιστεί η συμμετοχή των τοπικών πληθυσμών στις πολιτικές διαδικασίες και στη διαδικασία της ανάπτυξης, και παραμένει διατεθειμένη να υποστηρίξει τις διεργασίες αυτές με κατάλληλα μέτρα, καθώς και να εξακολουθήσει να παρέχει την υποστήριξή της στη διαδικασία αποκέντρωσης που δρομολογήθηκε από την κυβέρνηση το Μάιο του 2000·

γ) όσον αφορά το δικαστικό σύστημα και την απόδοση δικαιοσύνης τη λεγόμενη «Gacaca» (συμμετοχική δικαιοσύνη που βασίζεται σε εθιμικές δικαιοδοσίες), η Ευρωπαϊκή Ένωση:

— αναγνωρίζει τον εποικοδομητικό ρόλο που θα μπορούσαν να διαδραματίσουν οι αρχές «Gacaca» στη ρύθμιση των συνεπειών της γενοκτονίας του 1994, ιδίως προκειμένου να επιταχύνει τη δίκη των προσώπων για τα οποία υπάρχουν υποψίες ότι συμμετείχαν στη γενοκτονία και που είναι ακόμη υπό κράτηση,

— υπογραμμίζει την ανάγκη υλοποίησης του συστήματος της «Gacaca» το συντομότερο δυνατόν, λαμβάνοντας υπόψη τα θεμελιώδη δικαιώματα εκάστου των ενδιαφερομένων μερών,

— στη συνάρτηση αυτή, παρακινεί την κυβέρνηση της Ρουάντα και το Ανώτατο Δικαστήριο να μεριμνήσουν ώστε η απόδοση δικαιοσύνης «Gacaca» να διενεργείται σύμφωνα με τους διεθνείς κανόνες στον τομέα των ανθρώπινων δικαιωμάτων,

— ενθαρρύνει επίσης τις αρχές «Gacaca» να καθιερώσουν, εν γένει, την επιείκεια ως βασική αρχή των δράσεών τους και να διαφυλάξουν τα δικαιώματα που εγγυάται ο νόμος τόσο για τους κατηγορουμένους, ιδίως ως προς την υπεράσπιση και την προσφυγή, όσο και για την πολιτική αγωγή,

— ενθαρρύνει επίσης την κυβέρνηση της Ρουάντα να εξασφαλίσει τη λήψη όλων των μέτρων για την καλή απόδοση της δικαιοσύνης «Gacaca», ιδίως σε ό,τι αφορά τη δικαστική διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου αυτού,

— θα εξακολουθήσει να παρέχει από κοινού με άλλους εταίρους της κυβέρνησης της Ρουάντα και κατά τρόπο συντονισμένο, την υποστήριξή της προς το σύστημα «Gacaca» σύμφωνα με τις αρχές που καθορίζονται παραπάνω,

— ενθαρρύνει τις αρχές της Ρουάντα να συνεχίσουν την εκστρατεία ευαισθητοποίησης του πληθυσμού εν γένει, και εκείνων που επέζησαν της γενοκτονίας ειδικότερα, όσον αφορά την ανάγκη να αποδεχθούν τις αρχές αυτές προκειμένου να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα της ατιμωρησίας και να επιτευχθεί μια ρεαλιστική λύση στο ιδιαίτερα ανησυχητικό πρόβλημα ενός μεγάλου αριθμού κρατουμένων οι οποίοι, υπό επισφαλείς συνθήκες κράτησης, αναμένουν να δικαστούν,

— δεσμεύει την κυβέρνηση της Ρουάντα να συνεχίσει τις προσπάθειές της προκειμένου να περιορισθεί ο αριθμός των κρατουμένων (ιδίως των ευαίσθητων ομάδων όπως οι ηλικιωμένοι, οι ανάπηροι και οι ασθενείς, οι ανήλικοι καθώς και όσοι ήταν ανήλικοι όταν συνελήφθησαν), και την εκστρατεία ευαισθητοποίησης, επιταχύνοντας ιδίως την εφαρμογή της απόφασής της, που είχε αναγγελθεί το 1998, να ελευθερώσει τους φυλακισμένους κατά των οποίων δεν υπάρχουν φάκελοι ή υπάρχουν ελλιπείς φάκελοι,

— σημειώνει με ικανοποίηση, στη συνάρτηση αυτή, τη διενέργεια από μέρους των αρχών «Gacaca» προανακρίσεων, οι οποίες επέτρεψαν την ελευθέρωση ορισμένων κρατουμένων των οποίων ο φάκελος ήταν ανύπαρκτος,

— υποστηρίζει το έργο του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου της Αρούσα, και ιδίως εντείνει τις προσπάθειες προκειμένου να εξασφαλίσει ότι όλα τα κράτη θα παραδώσουν σε αυτό όσους κατηγορούνται για γενοκτονία και άλλες σοβαρές παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου. Επιδιώκει τη συνεχή βελτίωση της διοικητικής αποτελεσματικότητας του δικαστηρίου αυτού,

— ενθαρρύνει την κυβέρνηση της Ρουάντα να τηρήσει πλήρως τις υποχρεώσεις της δυνάμει του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα καθώς και των άλλων διεθνών διασφαλίσεων όσον αφορά τη θανατική ποινή, και την παρακινεί ενεργά να μελετήσει τη δυνατότητα κατάργησης της θανατικής ποινής·

δ) όσον αφορά την πολιτική μεταστέγασης των ανθρώπων σε χωριά, η Ευρωπαϊκή Ένωση:

— ενθαρρύνει την κυβέρνηση της Ρουάντα να συνεχίσει τη σχετική κριτική μελέτη που έχει αρχίσει,

— σημειώνει με ενδιαφέρον ότι η κυβέρνηση της Ρουάντα εντάσσει πλέον το ζήτημα αυτό στο πλαίσιο του στρατηγικού της προγράμματος για τη μείωση της φτώχιας·

ε) όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα, η Ευρωπαϊκή Ένωση:

— σημειώνει με απογοήτευση ότι δεν ανανεώθηκε η εντολή του Ειδικού Αντιπροσώπου της Επιτροπής Ανθρώπινων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών,

— ενθαρρύνει ωστόσο την κυβέρνηση της Ρουάντα να συνεχίσει τη συνεργασίας της με τον Ύπατο Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα,

— δεσμεύει την κυβέρνηση της Ρουάντα να προάγει και να προστατεύει με συγκεκριμένο τρόπο τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των πολιτών της Ρουάντα, μεταξύ άλλων μέσω της διασφάλισης της ανεξάρτητης και ουσιαστικής λειτουργίας της Εθνικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και διευκολύνοντας τη δράση των οργανώσεων προάσπισης των ανθρώπινων δικαιωμάτων οι οποίες αναπτύσσουν τη δραστηριότητά τους στη Ρουάντα,

— ενθαρρύνει την Εθνική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων να συνεχίσει τη συνεργασία της με τις οικείες μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), να ενισχύσει τις δραστηριότητές της και να επισπεύσει την εφαρμογή του προγράμματος δράσης της στο οποίο συμβάλλει η Ευρωπαϊκή Ένωση·

στ) όσον αφορά τη συνεργασία και την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, η Ευρωπαϊκή Ένωση υπογραμμίζει τους στενούς δεσμούς που υφίστανται μεταξύ της καλής εκτέλεσης του στρατηγικού προγράμματος για τη μείωση της φτώχιας και της συνέχισης των προσπαθειών της κυβέρνησης της Ρουάντα ώστε να αποκατασταθούν η ειρήνη και η ασφάλεια στην περιοχή, ιδίως στην ΛΔΚ, καθώς και για να παγιωθεί η διαδικασία συμφιλίωσης και εκδημοκρατισμού της Ρουάντα.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, διαπιστώνοντας την παρουσία των στρατευμάτων της Ρουάντα στην ΛΔΚ, την οποία δικαιολογεί η Ρουάντα διότι ανησυχεί για την ασφάλειά της, ωθεί την κυβέρνηση της Ρουάντα να προβεί σε ενέργειες οι οποίες αποσκοπούν στην ειρηνική επίλυση της σύρραξης στη ΛΔΚ, σύμφωνα με τους όρους των συμφωνιών της Λουσάκα και της Καμπάλα, και σύμφωνα με τις σχετικές αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας, ιδίως την απόφαση 1304, οι οποίες ενδέχεται, με την επιφύλαξη εμπεριστατωμένης ανάλυσής τους από τις αρμόδιες αρχές, να επηρεάσουν την ποιότητα των σχέσεων συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ρουάντα·

ζ) όσον αφορά την επανένταξη στην κοινωνία της Ρουάντα όσων επέζησαν της γενοκτονίας, των αποστρατευθέντων στρατιωτών και όλων των άλλων εκτοπισμένων προσώπων, η Ευρωπαϊκή Ένωση ενθαρρύνει και υποστηρίζει τις προσπάθειες της κυβέρνησης της Ρουάντα για τη διευκόλυνση των ενεργειών αυτών, μεταξύ άλλων μέσω συνεργασίας με τους σχετικούς διεθνείς οργανισμούς. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ιδίως είναι διατεθειμένη να προβλέψει τον περιορισμό του ρόλου του στρατού της Ρουάντα, καθώς και ένα σχέδιο (αφοπλισμού, αποστράτευσης, επιστροφής και επανένταξης) των αρνητικών δυνάμεων (πρώην FAR και Interahamwe).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δηλώνει ότι είναι πεπεισμένη ότι το ζήτημα του αφοπλισμού των ενόπλων ομάδων από τη Ρουάντα που έχουν καταφύγει στη ΛΔΚ, όπως και των άλλων ένοπλων ομάδων, δεν μπορεί να διευθετηθεί με τη βία αλλά αντίθετα εθελοντικά και με κίνητρα στα πλαίσια πολιτικών δεσμεύσεων με τις ενδιαφερόμενες χώρες. Απαιτεί επίσης από όλα τα κράτη της περιοχής να μην παρέχουν στρατιωτική υποστήριξη στις ομάδες αυτές. Δέχεται ευνοϊκά τα προγράμματα που εκπόνησε η κυβέρνηση της Ρουάντα για την επανένταξη των προσφύγων που επιστρέφουν στη χώρα και ωθεί την κυβέρνηση της Ρουάντα να συνεχίσει την ανάπτυξη αυτών των προγραμμάτων ούτως ώστε να δεχθεί, με πλήρη ασφάλεια, όλους τους επαναστάτες που δεν κατηγορούνται για εγκλήματα γενοκτονίας ή πολέμου, ιδίως στα πλαίσια των επιχειρήσεων αφοπλισμού, αποστράτευσης, επιστροφής και επανένταξης, που προβλέπει η συμφωνία της Λουσάκα.

Άρθρο 5

Το Συμβούλιο σημειώνει ότι η Επιτροπή προτίθεται να κατευθύνει τη δράση της, προς την επίτευξη των στόχων και των προτεραιοτήτων της παρούσας κοινής θέσης, με τη λήψη των προσήκοντων κοινοτικών μέτρων, όπου αυτό ενδείκνυται.

Άρθρο 6

Για την εφαρμογή της παρούσας κοινής θέσης, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα συνεργάζεται στενά με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, τον Οργανισμό Αφρικανικής Ενότητας και άλλους ενδιαφερόμενους οργανισμούς.

Άρθρο 7

Η εφαρμογή της παρούσας κοινής θέσης θα παρακολουθείται τακτικά. Η κοινή θέση θα αναθεωρηθεί εντός προθεσμίας δώδεκα μηνών.

Άρθρο 8

Η παρούσα κοινή θέση αντικαθιστά την κοινή θέση 2000/558/ΚΕΠΠΑ της 18ης Σεπτεμβρίου 2000.

Άρθρο 9

Η παρούσα κοινή θέση παράγει αποτελέσματα από την ημέρα της έκδοσής της.

Άρθρο 10

Η παρούσα κοινή θέση δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα.

Βρυξέλλες, 19 Νοεμβρίου 2001.

Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
L. MICHEL